

**Наукові та теоретико-методологічні принципи створення сучасного
енциклопедичного порталу, підготовки електронної і друкованої версії Великої
української енциклопедії.**

Аналітична записка

Антон Глушко (к. політ. н., м. н. с., бібліографічний відділ)

Сьогодні у віртуальному просторі існує значна кількість верифікованих інформаційних ресурсів. Особливе місце серед них посідає електронна енциклопедія – канон системи знання та мірило загальнолюдського рівня розвитку науки та культури. Видання такого роду є предметом зацікавленості академічного загалу, дослідників-аматорів, політикуму, діячів культури та мистецтва, видавців та читачів, позаяк характеризують освіченість населення країни. Набуває популярності твердження, що останніми роками енциклопедію оцінюють як приклад товарного знака, бренду [1, с. 399].

З огляду на це постає нагальна потреба в теоретико-методологічних рекомендаціях стосовно основних засад, особливостей побудови сучасного енциклопедичного порталу з метою оптимізації їх видання і удоступнення широкому загалові України і закордоння. Безпосереднім мотиваційним рушієм є необхідність якісної підготовки цифрової і книжної версій Великої української енциклопедії відповідно до положень п. 2.1 указу Президента України № 7 від 12 січня 2015 р.

Засадами параметрами, що обумовлюють нагальність створення сучасного україномовного універсального енциклопедичного порталу є: пізнавальність (продукування нових знань безвідносно до прагматичних цілей); освітній потенціал (отримання нових знань і навиків для подальшої роботи); інформаційність (отримання інформації для виконання одноразової дії або процесу); розважальність (поєднання думок і вражень); комунікаційність (спілкування через інтерактивні механізми), дидактичність (повчальність). Визначимо Велику українську енциклопедію як *закінчений вітчизняний універсальний інформаційний продукт, що має обмежений зміст, структурно-сміслову єдність і транспарентний для користувача за наявності поєднання різних типів наукового знання* [2, с. 31].

Основним завданням Великої української енциклопедії є представлення користувачеві великого, підготовленого фахівцями матеріалу, що дозволяє всебічно вивчати культурну спадщину українства в її органічному зв'язку із загальнолюдськими надбаннями, і виконувати на високому науковому рівні загальноосвітню, пізнавальну і популяризаторську функції. Такий синтетичний продукт потребує залучення фахівців академічного рівня і знавців комп'ютерних технологій. [Див. напр.: 2, с. 34].

Структурно-функціональною *перевагою* майбутньої української універсальної електронної енциклопедії є застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема: *широкий спектр подання даних: тексту, символів, схем, таблиць, графіків, діаграм, анімації, аудіо- та відеоматеріалів; інтеграція навчальних і довідкових матеріалів; можливість перманентного оновлення та редагування даних; інформаційне моделювання і компетентна навігація; дієве використання гіперпосилань, що забезпечує динамічний зв'язок між об'єктами обраної статті та іншими джерелами; детальна система класифікаторів (рубрикаторів); доступний для користувача інтерфейс (транспарентність); розвинений пошуковий механізм.*

До інших переваг відносяться: компактність зберігання; зручні формати статей; оптимальний пошук тематичної добірки потрібних даних (вбудована система пошуку); високоякісний ілюстративний матеріал – мультимедійність – поєднання різних форм подання інформації: текстової, графічної, звукової; відтворення рухомих і нерухомих зображень); актуальність та повнота інформації за рахунок постійного оновлення та доповнення; можливість швидкого використання фрагментів статей – цитування, копіювання.

Базовими *характеристиками* для моделювання Великої української енциклопедії в цифровому і паперовому форматах є: визначення гасла та розвинена гіпертекстова структура; логічність, послідовність, взаємозалежність подання інформації; реферативність викладу матеріалу; довідковість; система пошуку із можливістю переміщення по тексту; система перехресних відсилань, що становлять собою тематичний цикл (комплекс статей, присвячених одній темі, які послідовно і різнобічно висвітлюють її); можливість безкоштовного розподілу інформації між кількома веб-порталами.

Загальними технологічними параметрами, які зумовлюють підготовку Великої української енциклопедії, є: визначення і упорядкування реєстру гасел; підготовка авторських статей (найбільші за обсягом, ґрунтовно розкривають тему; детально, з історичними екскурсами, статистичними даними, списками рекомендованих джерел розкривають найважливіші властивості гасла); підготовка редакційних статей (висвітлюють вужчі, конкретніші теми, інформують читачів здебільшого про дефініцію гасла, уникають історичних екскурсів, не супроводжуються списком рекомендованої літератури).

Окремо варто позначити *технологічні властивості* електронної версії Великої української енциклопедії: забезпечення підтримки роботи багатьох користувачів; власна проста та зручна у використанні мова розмітки, що не вимагає додаткових знань з програмування; змога простежувати зміни матеріалу, а також можливість повертатися до попередньої версії, оскільки усі зміни зберігаються у базі даних; безпосереднє відображення на сайті внесених коректив за умови попередньої перевірки адміністратора сайту; швидке коригування посилань, які не працюють. Статті гасел можуть створюватись та редагуватись у будь-який час за допомогою онлайн-редактора зареєстрованим користувачем. Онлайн-редактор міститиме панель інструментів для можливості простого написання та редагування тексту. Інформація матиме нелінійну навігаційну структуру. Кожна сторінка міститиме певну кількість гіперпосилань на інші сторінки. Також доцільне використання механізму шаблонів. Статті, доступні для редагування, знаходяться безпосередньо у веб-браузері. Доцільне запровадження індексації переглянутих статей для формування рейтингу читачьких зацікавлень і вподобань.

Отже, питання створення ВУЕ в цифровому і книжковому форматах є важливою умовою для швидкого доступу українського суспільства до необхідної інформації. Воно залежить від дієвості взаємодії різних фахівців наукового знання і знавців веб-технологій. Наявність стислої і зрозумілої «дорожньої карти» і своєчасна та ефективна комунікація співробітників ДНУ «Енциклопедичне видавництво» стануть запорукою успішної реалізації першого українського універсального енциклопедичного порталу.

Література

1. Жежнич П., Гірняк М. Особливості формування енциклопедії в сучасних умовах розвитку інформаційних технологій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/14970/1/58_Zhezhnych_399_405_732.pdf
2. Пушкар О.І., Браткевич В.В., та ін. Сучасні технології електронних мультимедійних видань: монографія / Під ред. О.І. Пушкаря. — Харків: ВД «ІНЖЕК», 2011. — 296 с.